

HPC

CENTRUM

TAALBELEIDSPLAN

2024 - 2027

Inhoudsopgave

1. Schoolprofiel	3
1.1 Algemene beschrijving van de school	3
1.2 Leerlingenpopulatie.....	3
1.3 Missie en visie van de school	4
1.4 Rollen, taken en eigenaarschap	4
2. Visie van school op taalonderwijs.....	6
2.1 Visie van LMC-VO op taalonderwijs	6
2.2 Visie van HPC Centrum op taalonderwijs.....	6
3. Huidige situatie	8
3.1 Referentiekaders en kerndoelen.....	8
3.2 Methoden en instrumenten	9
3.3 Toetsing en evaluatie	11
3.4 Positionering van taal in het onderwijs.....	11
Bijlagen	20
Bijlage 1: Doelen referentieniveau 1F.....	20
Bijlage 2: Doelenoverzichten praktijkvakken	27

Voorwoord

Een goed taalbeleid draagt bij aan de kwaliteit van het volledige onderwijs. Taal en taalvaardigheid beperkt zich namelijk niet alleen tot de lessen Nederlands, maar komt tijdens elke les terug. Denk bijvoorbeeld aan het oplossen van redactiesommen bij rekenen, het lezen van een recept bij horeca of het begrijpen van een loonstrookje. Het taalbeleid geeft richting aan het taalonderwijs binnen de school, doordat het concrete doelen stelt hoe het taalonderwijs binnen de school verbeterd kan worden.

Een goed taalbeleid draagt bovendien bij aan het creëren van gelijke kansen voor alle leerlingen, ongeacht hun afkomst. Leerlingen die meer moeite hebben met het begrijpen en toepassen van de Nederlandse taal worden dusdanig begeleid, dat ook zij de kans krijgen om succesvol deel te nemen aan het onderwijs én aan de maatschappij.

Tot slot helpt een goed taalbeleid ons om onze leerlingen nog beter voor te bereiden op de volgende stap in hun leven, namelijk de uitstroom naar arbeid of de doorstroom naar een vervolgopleiding. Goede taalvaardigheden zijn van belang voor de leerlingen om zich te kunnen redden in de maatschappij en op hun werkplek.

Iedereen binnen de school heeft in zijn functie te maken met taalbeleid. Daarom is het hele team betrokken geweest bij het leveren van input voor dit taalbeleidsplan. Het uiteindelijke beleidsplan is, op basis van deze input, geschreven door de directie samen met de Onderwijswerkgroep (OWG).

1. Schoolprofiel

1.1 Algemene beschrijving van de school

HPC Centrum is een school voor praktijkonderwijs, in het centrum van Rotterdam. De school bevindt zich in de multiculturele wijk Het Oude Westen. Onze leerlingen komen overwegend uit deze wijk en uit de omliggende wijken rondom de school. We hebben ook leerlingen vanuit Rotterdam Zuid. Een klein aantal leerlingen komt van buiten Rotterdam, waaronder Dordrecht, Lekkerkerk en Maassluis. De school telt in schooljaar 23/24 223 leerlingen.

HPC Centrum behoort, samen met HPC Charlois en HPC Zuidwijk, tot de scholengroep HPC Rotterdam. Deze scholengroep biedt uitsluitend praktijkonderwijs aan. De andere twee locaties bevinden zich beiden op Rotterdam Zuid. De scholen van HPC Rotterdam vallen onder het schoolbestuur LMC-VO en zijn de enige scholen binnen dit bestuur die praktijkonderwijs bieden.

De algemene contactgegevens van de school zijn:

Schietbaanstraat 26
3014 ZX Rotterdam
T.: 010 436 28 21
E.: hpc-centrum@lmc-vo.nl
W.: www.hpc-centrum.nl

1.2 Leerlingenpopulatie

De doelgroep van het praktijkonderwijs kenmerkt zich door leerlingen die het liefst en het best leren door te doen. Het betreft leerlingen in de leeftijd van 12 tot maximaal 19 jaar oud, die over het algemeen specifieke onderwijsbehoeften hebben. Zij hebben op de basisschool het advies praktijkonderwijs gekregen, zijn afgestroomd van het vmbo omdat dit niveau te hoog gegrepen bleek, of zijn doorgestroomd van het clusteronderwijs of de ISK, omdat zij toe waren aan de stap naar regulier (praktijk)onderwijs.

Leerlingen mogen alleen toegelaten worden tot het praktijkonderwijs met een toelaatbaarheidsverklaring (TLV). Daarbij wordt gekeken naar een aantal zaken. Zo wordt er gekeken naar het IQ en naar de didactische scores. Leerlingen van het praktijkonderwijs hebben een IQ tussen 55 en 80 à 85. Zij hebben een leerachterstand op verschillende leergebieden, waarvan in ieder geval op begrijpend lezen en/of toegepast rekenen. Deze achterstand is minimaal 50% ten opzichte van leeftijdsgenoten. Dit betekent dat leerlingen van het praktijkonderwijs bij aanvang over het algemeen werken op een niveau dat overeenkomt met groep 4/5 van het basisonderwijs. Onze leerlingen hebben uiteenlopende individuele onderwijsbehoeften. Daarom is het onderwijs zoveel mogelijk op maat om aan deze behoeften te voldoen.

Het doel van het praktijkonderwijs is om de leerlingen voor te bereiden op een volwaardige deelname aan de maatschappij en toe te leiden naar arbeid of, indien mogelijk, een passende vervolgopleiding. De nadruk ligt dan ook op het ontwikkelen van vaardigheden die nodig zijn om zelfstandig te functioneren in de samenleving en op het werk. Het gaat daarbij met name om sociale, emotionele, communicatieve en werknemersvaardigheden. Er is een groot aanbod aan (individuele) ondersteuning om de leerlingen hierbij te begeleiden.

Sinds een aantal jaar hebben we twee klassen voor leerlingen die het ISK-onderwijs hebben afgerond. Deze klassen bestaan voornamelijk uit oorlogsvluchtelingen. De leerlingen zijn afkomstig uit diverse niet-westerse landen, waaronder Syrië, Eritrea, Somalië, Irak en Afghanistan. Deze leerlingen hebben maximaal twee jaar ISK-onderwijs gevolgd voordat zij naar onze school komen. Zij hebben dan, op basis van hun IQ en hun cognitieve prestaties, het advies praktijkonderwijs gekregen. Doordat deze leerlingen een grotere taalachterstand hebben en er daarnaast sprake is van cognitieve problemen, is het voor deze leerlingen een grotere uitdaging om de Nederlandse taal goed te beheersen.

1.3 Missie en visie van de school

HPC Rotterdam stelt als visie dat de jongeren, na het doorlopen van het praktijkonderwijs, zo zelfstandig en volwaardig mogelijk kunnen participeren in de maatschappij. Zij zijn in staat zelfstandig te wonen, te werken, hun vrije tijd zinvol te besteden en zijn een volwaardig deelnemer in de samenleving. Om dit te kunnen, moeten de jongeren zowel algemene (sociale) vaardigheden als beroepsspecifieke vaardigheden ontwikkelen. Hierin ligt een (grote) taak voor de drie scholen. HPC Rotterdam gaat uit van de talenten van de jongeren en daagt ze uit de eigen mogelijkheden van zelfstandigheid, zelfverantwoordelijkheid en zelfredzaamheid te ontwikkelen en volledig te leren gebruiken.

HPC Rotterdam realiseert haar visie door systematisch en doelgericht te werken aan individuele leertrajecten. Vanuit deze missie worden gesprekken gevoerd met de leerlingen en hun ouders/verzorgers om te bepalen wat iedere jongere nodig heeft om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Daarnaast is er oog voor wat de maatschappij van mensen en jongeren vraagt. Op basis daarvan wordt het onderwijs afgestemd op de huidige eisen voor een volwaardige deelname aan de samenleving. Om ervoor te zorgen dat de jongeren optimaal leren en presteren, richten alle medewerkers van HPC Rotterdam het leerproces zo effectief, uitdagend, stimulerend en betekenisvol mogelijk in. Daarvoor is het nodig stapsgewijs haalbare doelen te formuleren en concrete manieren te vinden om die doelen te bereiken.

HPC Rotterdam is een netwerkschool. De scholen staan open voor de wereld buiten de school. Waar nodig betrekken de scholen hier externe partijen bij, zoals gemeenten en deskundigen, en zetten zij zich proactief in om het beleid passend te houden. Ook blijven de scholen in gesprek met de omgeving – met werkgevers, met ouders en met maatschappelijke organisaties – om zicht te krijgen op wat de leerling nodig heeft om in de maatschappij te kunnen (blijven) functioneren en er zorg voor te dragen dat de jongeren goed terecht komen.

1.4 Rollen, taken en eigenaarschap

Binnen onze school draagt iedereen verantwoordelijkheid voor de uitvoering, monitoring en evaluatie van het taalbeleid. Reden hiervoor is dat elke functiegroep en elke rol betrokken is bij de taalontwikkeling van onze leerlingen:

- De taalcoördinator is verantwoordelijk voor het coördineren en verbeteren van het taalonderwijs en het -beleid binnen de school. De taalcoördinator houdt zich bezig met het bevorderen van effectief taalonderwijs en heeft een adviserende rol naar de directie.

- De docenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het taalbeleid en worden betrokken bij de evaluatie van het beleid. De mentoren onderhouden daarnaast contact met ouders over hun verantwoordelijkheid bij de taalontwikkeling van hun kind.
- Het OOP met lesgevende taken is ondersteunend aan de docenten bij de uitvoering van het taalbeleid. Het OOP zonder lesgevende taken heeft voornamelijk een voorbeeldfunctie in het contact met leerlingen.
- De directie draagt de (eind)verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling, uitvoering, monitoring en evaluatie van het taalbeleid.

Aan het eind van elk schooljaar worden de beleidsplannen en doelstellingen, waaronder die van het taalbeleid, geëvalueerd met het volledige team. De taalcoördinator en de directie nemen deze evaluatiepunten mee om, indien nodig, het taalbeleid en/of de doelstellingen bij te stellen.

2. Visie van school op taalonderwijs

2.1 Visie van LMC-VO op taalonderwijs

Binnen de grootstedelijke context van Rotterdam wil LMC-VO de taalontwikkeling van iedere leerling centraal stellen en hen optimale taalkansen bieden voor een succesvol toekomstperspectief. Taal is overal aanwezig. Een goede beheersing van de Nederlandse taal is een belangrijk fundament voor leren. De taalontwikkeling van de leerling is de verantwoordelijkheid van iedere medewerker, zoveel mogelijk (en waar dat kan) samen met ouders/opvoeders.

LMC-VO heeft de ambitie dat iedere LMC-leerling minimaal het referentieniveau behaalt dat hoort bij het onderwijsniveau dat de leerling volgt. Door het creëren van een taalrijke leeromgeving heeft de leerling een sterke taalbasis waarmee deze optimaal kan uitstromen naar het vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt. De taalcoördinator is aanjager van het taalonderwijs door samen met de directie het taalbeleid expliciet op de teamagenda te zetten. Met behulp van een opbrengstgerichte werkwijze (OGW) wordt de taalontwikkeling van leerlingen adequaat en effectief gemonitord én worden concrete doelen en acties geformuleerd om dit te verbeteren en/of te borgen. Tijdens de beleidsperiode verhoogt de taalcoördinator het taalbewustzijn van het team en ondersteunt, stimuleert en motiveert docenten om taal ontwikkelend les te geven. Met andere woorden: als interne expert is de taalcoördinator in staat een brug te slaan tussen de beleidsambities en de werkvloer.

2.2 Visie van HPC Centrum op taalonderwijs

Om tot een visie en missie op taalonderwijs te komen, is bij het volledige personeel input opgehaald. Het is de vraag gesteld wat zij verstaan onder taalbeleid, wat zij daarin belangrijk vinden, welke doelen/ontwikkelingen zij zouden willen stellen en waar zij de school over vier jaar willen zien op het gebied van taalonderwijs. Dit heeft geleid tot onderstaande missie en visie.

De visie van HPC Centrum is dat elke leerling in staat wordt gesteld om zijn/haar taal- en communicatieve vaardigheden optimaal te ontwikkelen. We streven er dan ook naar om een taalomgeving te creëren waarin taal een centrale plek inneemt in alle aspecten van ons onderwijs. Op deze manier worden de leerlingen gestimuleerd en uitgedaagd om hun taalvaardigheid te vergroten en leren zij hun taal- en communicatieve vaardigheden toepassen in verschillende (praktijk)situaties. Zodoende worden de leerlingen goed voorbereid om hun taal- en communicatieve vaardigheden correct toe te passen in de maatschappij.

Onze missie sluit hierop aan, doordat wij alle leerlingen ondersteunen bij het bereiken van hun maximale taalpotentieel. Het doel daarvan is dat zij zich uiteindelijk zelfstandig kunnen redden in de maatschappij. Binnen een stimulerende leeromgeving moedigen we onze leerlingen aan om zich op correcte wijze mondeling en schriftelijk uit te drukken, kritisch te denken, effectief te communiceren en zich zelfverzekerd te voelen in verschillende situaties waarin een beroep wordt gedaan op taal en communicatie. We zetten ons in voor het vergroten van de taalvaardigheid, de woordenschat, de leesvaardigheid en de communicatieve vaardigheden van onze leerlingen. Daarbij hebben wij (extra) aandacht voor de behoeften van leerlingen voor wie de Nederlandse taal niet de moedertaal is. Door de integratie van taal in alle vakken en een intensieve samenwerking tussen docenten, streven we ernaar om taal een essentieel onderdeel te

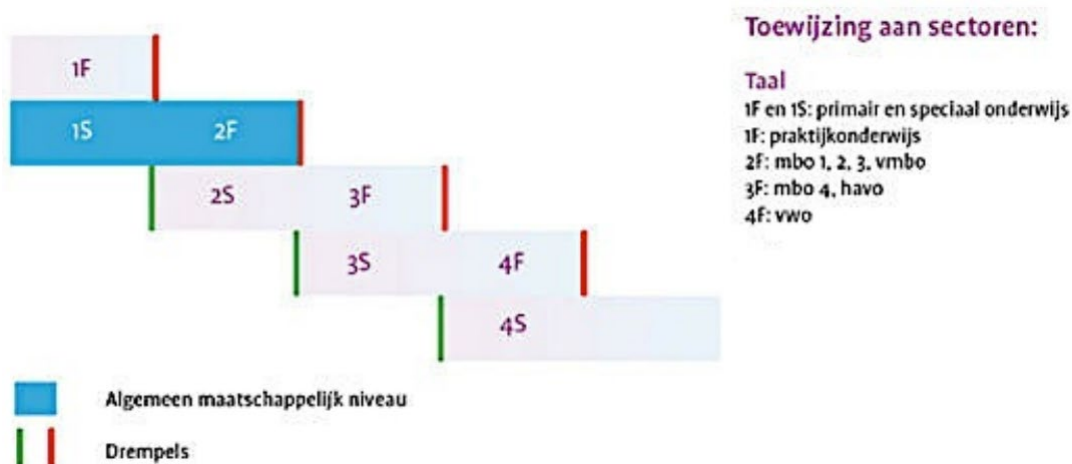
laten zijn van het leerproces. Zo leggen we een basis voor een succesvolle deelname aan de maatschappij.

Deze visie en missie vormen de basis voor dit taalbeleidsplan en voor de doelen, strategieën en acties die nodig zijn om de taalvaardigheid en taalontwikkeling van onze leerlingen te bevorderen.

3. Huidige situatie

3.1 Referentiekaders en kerndoelen

De referentieniveaus Nederlandse taal schrijven voor wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van taal. De referentieniveaus samen vormen het referentiekader voor taal. Dit vormt de basis van het onderwijs in de Nederlandse taal. Het referentiekader geldt voor het basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en het mbo. Het referentiekader bestaat uit fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (1F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen.

Het praktijkonderwijs heeft een inspanningsverplichting om leerlingen referentieniveau 1F te laten bereiken. Dit staat gelijk aan het niveau dat leerlingen aan het einde van het (speciaal) basisonderwijs op 12-jarige leeftijd moeten beheersen. Echter, is ook niveau 1F niet voor alle leerlingen van het praktijkonderwijs haalbaar. Sommige leerlingen starten met dusdanige achterstanden op het gebied van taal aan het praktijkonderwijs, dat het niet reëel is om te verwachten dat deze achterstand op het praktijkonderwijs weggewerkt kan worden. Het praktijkonderwijs biedt dan ook maatwerk, zodat elke leerling in staat wordt gesteld om het eigen taalpotentieel te behalen. Voor een enkele leerling zal dat op lager dan 1F-niveau (½F) zijn.

Praktijkonderwijs bereidt de leerlingen voor op uitstroom richting arbeid. Voor leerlingen die kunnen doorstromen naar vervolgonderwijs hanteren wij de richtlijn dat zij ook niveau 2F moeten behalen op de taalonderdelen.

Scholen voor praktijkonderwijs moeten hun onderwijs zoveel mogelijk baseren op de kerndoelen die gelden voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het is dan ook een streven om deze doelen te behalen, geen verplichting. Het gaat daarbij om de onderstaande doelen voor taal:

1. De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken.
2. De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies te zien.
3. De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van de woordenschat.

4. De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven teksten.
5. De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor zichzelf en anderen.
6. De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning en discussie in een groep.
7. De leerling leert een mondelinge presentatie te geven.
8. De leerling leert verhalen, gedichten en informatieve teksten te lezen die aan de belangstelling tegemoet komen en de belevingswereld uitbreiden.
9. De leerling leert taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) planmatig voor te bereiden en uit te voeren.
10. De leerling leert te reflecteren op de manier waarop hij/zij de taalactiviteiten uitvoert en leert, op grond daarvan en van reacties van anderen, conclusies te trekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten.

Deze doelen zijn verwerkt in de leerlijnen van Nederlands en AVO Nederlands en komen ook terug in het vak Burgerschap. Deze doelen en leerlijnen zijn te lezen in bijlage 1.

Het praktijkonderwijs moet leerlingen voorbereiden op vier domeinen: Wonen, Werken, Vrije tijd, Burgerschap. Deze domeinen zijn eveneens verwerkt in de leerlijnen.

3.2 Methoden en instrumenten

AVO Nederlands

Voor het vak AVO Nederlands wordt gewerkt met de lesmethode STRUX. Dit is een complete methode, gericht op zelfstandige deelname aan de maatschappij, die ook wordt ingezet bij de andere schoolvakken. Zodoende kan lesstof goed op elkaar aangesloten en afgestemd worden. Alle boeken werken toe naar niveau 1F. Voor het aanleren en oefenen van taalvaardigheden zetten we de onderstaande STRUX-boeken in:

- Nederlands in de praktijk deel 1 t/m 4
- Spelling
- Taalverzorging
- Vaardigheden op het werk
- Woordenschat basis
- Woordenschat dienstverlening en economie
- Woordenschat techniek

Vakspecifiek Nederlands

Voor vakspecifiek Nederlands wordt gewerkt met de lesmethode Deviant. Deze methode omvat zowel een werkboek als het online platform Studiemeter waar leerlingen kunnen oefenen en certificaten kunnen behalen. Op basis van toets- en testresultaten wordt bepaald op welk niveau de leerling gaat werken. De onderstaande boeken en bijbehorende Studiemeter-oefeningen worden door ons ingezet:

- Starttaal Instap (onder 1F-niveau, voornamelijk gericht op basisvaardigheden)
- Starttaal Vooraf – Op weg naar 1F (onder 1F-niveau)
- VIA Vervolg (leidt op tot 1F-niveau, voornamelijk gericht op basale taalvaardigheden)
- 1F (alleen beschikbaar op Studiemeter)
- Starttaal 2F (bedoeld voor de entree-leerlingen)

Daarnaast maken we gebruik van Nieuwsbegrip en Nieuwsrekenen in leerjaar 1 t/m 3.

Voor de leerlingen die afkomstig zijn van het ISK-onderwijs kunnen de onderstaande methodes extra worden ingezet om de woordenschat uit te breiden:

- Taalklas.nl Plus (oefenen met uitspraak, schrijven en lezen van woorden)
- Eenvoudig communiceren – Uit en thuis (oefenen met lezen en schrijven)

3.3 Toetsing en evaluatie

Elk schooljaar wordt in september en in juni de taalniveautest (TNT) bij alle leerlingen afgenomen op Studiemeter (leerjaar 5 kan de TNT ook in januari nog extra afnemen vanwege tussentijdse uitstroom). De TNT is een adaptieve test, wat inhoudt dat de moeilijkheid van de opgaven aansluit bij het niveau van de leerling. De TNT test de beheersing van de taalvaardigheden lezen, spelling, stijl en woordkennis. De uitslag geeft per vaardigheid het niveau van de leerlingen weer (onder 1F, 1F, 2F, 3F of 4F). De resultaten zijn direct zichtbaar in een scoretabel. Voor nieuwe leerlingen wordt de TNT ingezet als nulmeting. Daarna wordt de TNT gebruikt om de voortgang van de leerlingen te testen. Leerlingen die uit gaan stromen, maken bovendien de TNT als eindmeting.

Op basis van de TNT-resultaten worden de leerlingen door de taalcoördinator ingedeeld in niveaugroepen en wordt bepaald uit welk werkboek en Studiemetertraject de leerling gaat werken. Aan het eind van het schooljaar wordt voor de zelfrapportage per leerling de groei of eventuele daling in kaart gebracht. Dit geldt, samen met de TNT die bij aanvang van het nieuwe schooljaar wordt afgenomen, als uitgangspunt voor de nieuwe niveaugroepsindeling van dat schooljaar.

Ook wordt aan het begin van elk schooljaar, bij geselecteerde klassen, de begintoets afgenomen van Nieuwsbegrip. Het resultaat van de begintoets bepaalt op welk niveau de leerling gaat werken (AA-Alfa, AA, A, B, C of D). De overige toetsen van Nieuwsbegrip worden gedurende het schooljaar afgenomen conform de toetskalender van Nieuwsbegrip.

3.4 Positionering van taal in het onderwijs

Taal komt terug tijdens elke les. Voor het begrijpen van elke instructie of theorie, zowel mondeling als schriftelijk, is immers taal nodig. Daarom staat in het eerste leerjaar bij elk praktijkvak de woordenschatontwikkeling centraal, passend bij de betreffende branche. Bij elke les wordt gedifferentieerd op het taalniveau van de leerlingen. Dit is terug te zien in de lesplanner.

Er zijn doelenoverzichten beschikbaar voor de sectoren waarin onze leerlingen kunnen uitstromen (consumptief/horeca, groen, logistiek/detailhandel, techniek en zorg & welzijn/facilitair). Deze doelenoverzichten beschrijven de taalvaardigheden die leerlingen moeten kennen en kunnen als ze uiteindelijk uitstromen naar arbeid binnen één van deze sectoren. De achterliggende gedachte is dat er, naast het oefenen van praktische vaardigheden, ook gerichte aandacht moet zijn voor taalvaardigheden.

Bij het ingaan van dit beleidsplan werkt HPC Centrum nog niet actief met deze doelenoverzichten. Een aantal doelen komt terug tijdens de praktijkvakken, maar hier wordt (nog) niet actief mee geoefend. Er is ook slechts in beperkte mate sprake van een nauwe samenwerking tussen de praktijkdocent of jobcoach en de taaldocent.

De doelenoverzichten kunnen (en zullen) op drie manieren worden ingezet binnen HPC Centrum en geven daarbij direct de positionering in het onderwijs weer:

▪ **Als handvat voor praktijkdocenten**

Praktijkdocenten besteden, naast het aanleren van praktische vaardigheden, ook aandacht aan de benodigde taalvaardigheden die van belang zijn om, binnen de context van een sector, een taak goed uit te kunnen voeren.

▪ **Als afstemming tussen jobcoaches, praktijkdocenten en taaldocenten**

De doelenoverzichten kunnen gebruikt worden om af te spreken hoe jobcoaches, praktijkdocenten en taaldocenten/mentoren gezamenlijk gaan werken aan de realisering van taaldoelen binnen elke praktische context. Ook kunnen de doelenoverzichten gebruikt worden om bijvoorbeeld vaardigheden die moeilijk zijn extra te oefenen tijdens de taallessen.

▪ **Als communicatiedocument tussen ouders en leerlingen**

De doelenoverzichten geven onder andere inzicht in de voortgang en het niveau van de taalvaardigheden in de context van een sector. Die informatie is voor ouders, docenten/mentoren en leerlingen belangrijk voor het bepalen van het toekomstperspectief.

In het schema hieronder staan arbeidsmatige taken binnen de vijf sectoren. Op basis van deze taken zijn de doelenoverzichten tot stand gekomen.

Uitstroomsector	Relevante taken praktijkonderwijs
Consumptief (horeca)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Boodschappen doen ▪ Schoonmaken (keuken) ▪ Koken ▪ Gasten ontvangen
Groen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verzorgen van dieren ▪ Verzorgen van planten
Logistiek (detailhandel)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Goederen ontvangen en bestellen ▪ Voorraden beheren
Techniek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Klussen in het huis ▪ Schilderen in en rondom het huis ▪ Fietsen repareren
Zorg & welzijn (facilitair)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Boodschappen doen ▪ Schoonmaken (huishouden) ▪ Koken ▪ Textiel verzorgen ▪ Communicatie met klanten, cliënten en/of patiënten

Voor elk van de vijf sectoren zijn doelenoverzichten beschikbaar, opgebouwd rond relevante en functionele taken. De taalvaardigheden kunnen daaraan gekoppeld worden. Dit overzicht kan uiteraard naar behoefte aangevuld worden met andere (nog ontbrekende) vaardigheden). De doelenoverzichten voor de praktijkvakken/sectoren staan uitgewerkt in bijlage 2.

4. Beleid op dyslexie

Voor onze leerlingen vormen lezen, schrijven en rekenen een grotere uitdaging ten opzichte van hun leeftijdgenoten. Dit heeft te maken met hun intelligentie en hun leerachterstanden op het gebied van rekenen en/of taal. De intelligentie van leerlingen in het praktijkonderwijs ligt tussen de 55 en 80/85. Over het algemeen geldt dat dyslexie niet vastgesteld kan worden bij een intelligentie lager dan 70. Er wordt dan namelijk vanuit gegaan dat er sprake is van een leerprobleem en niet van een leesprobleem.

Leerlingen in het praktijkonderwijs hebben zowel met als zonder dyslexie moeite of problemen met (snel en accuraat) lezen, spellen, (functioneel) schrijven en woordkennis. Deze problemen verschillen per individuele leerling. Als er sprake is van dyslexie, beschikt een leerling meestal bij binnenkomst op HPC Centrum al over een dyslexieverklaring. Leerlingen met een dyslexieverklaring kunnen extra tijd krijgen voor het maken van toetsen en examens, gebruikmaken van uitvergroet lesmateriaal (op A3-formaat) en/of gebruikmaken van een computerprogramma waarmee de lesstof voorgelezen kan worden.

Wanneer een leerling niet over een dyslexieverklaring beschikt, wordt eerst gekeken naar het IQ van de leerling. Als het IQ lager dan 70 is, wordt een dyslexieonderzoek dus niet opgestart. Als het IQ 70 of hoger is en er grondige redenen en vermoedens zijn om te onderzoeken of er sprake is van dyslexie, kan de leerling besproken worden binnen het ondersteuningsteam en kan advies ingewonnen worden bij het Expertisecentrum. De eventuele kosten voor het onderzoek zijn niet per definitie voor de school. Als de school geen meerwaarde ziet in een dyslexieonderzoek maar ouders hier toch op staan, komen de kosten voor het onderzoek voor rekening van de ouders.

Met name in de onderbouw wordt tijdens de lessen veel aandacht en tijd besteed aan de basisvaardigheden, zoals technisch en begrijpend lezen, spelling en rekenen. In de bovenbouw ligt de nadruk meer op de praktijkvakken en op stage. Zowel voor leerlingen met als zonder dyslexie is er extra ondersteuning mogelijk op bijvoorbeeld lezen, woordenschatuitbreiding e.d. Dit wordt aangeboden in de vorm van RT of (examen)training.

5. Sterkte(n) en zwakte(n) analyse

De sterkte(n) en zwakte(n) analyse is gemaakt met input van het volledige team van HPC Centrum.

5.1 Sterkten

De sterkten van het taalonderwijs van HPC Centrum:

- Het belang van taalonderwijs wordt onderschreven door het gehele team.
- Er wordt gedifferentieerd lesgegeven, waarbij rekening wordt gehouden met de taalniveaus van de individuele leerlingen.
- De voortgang van de leerlingen op het gebied van taal worden tussentijds in kaart gebracht en de leerling wordt zo nodig in een andere niveaugroep geplaatst.
- De leerlingen kunnen RT-lessen of (examen)trainingen krijgen, waarbij extra aandacht is voor lees- en schrijfvaardigheden.
- Een aanzienlijk deel van de taallessen wordt gegeven door een vakdocent Nederlands.
- De taalontwikkeling van de leerling wordt jaarlijks gemonitord door middel van testen en toetsen.
- Het maken van oefeningen uit het werkboek worden afgewisseld met digitale (verwerkings)opdrachten en praktische opdrachten.
- Er zijn diverse initiatieven genomen om lezen interessant te maken voor leerlingen (voorlezen in de klas, zwerfboekenkast, Bookflix).

5.2 Zwakten

De zwakten van het taalonderwijs van HPC Centrum:

- Er is onvoldoende samenwerking en afstemming m.b.t. taalvaardigheden en taalontwikkeling tussen de taaldocent en de praktijkvakdocenten.
- Er is onvoldoende samenwerking en afstemming m.b.t. taalvaardigheden en taalontwikkeling tussen de taaldocent en de jobcoaches.
- Er is onvoldoende materiaal beschikbaar om leerlingen die afkomstig zijn van het ISK-onderwijs in een relatief korte tijd toe te leiden naar 1F-niveau.
- In veel lessen is het werkboek nog steeds leidend in plaats van de doelen, waardoor lesstof veel meer theoretisch dan praktisch wordt aangeboden.
- Bij een aanzienlijk deel van de leerlingen wordt in de thuissituatie (vrijwel) geen Nederlands gesproken en/of niet naar Nederlandse televisie of radio geluisterd.

6. Doelstellingen

6.1 Reflectie op doelstellingen van de afgelopen periode

De doelen van de afgelopen periode (2019-2023) zijn behaald. In deze doelen ging het vooral om het correct registreren en analyseren van de (ontwikkeling van) taalvaardigheden. Dit maakt inmiddels vast onderdeel uit van het beleid en de werkwijze op HPC Centrum. De resultaten worden geregistreerd in het leerlingvolgsysteem Profijt.

De beoogde groei van 10% op de verschillende taaldomeinen ten opzichte van het vorige schooljaar is ook ruimschoots behaald. Daarom kan er nu toegewerkt worden naar een beoogde groei van 20% op de taalvaardigheden ten opzichte van het vorige schooljaar.

6.2 Doelstellingen voor de komende periode (2024-2027)

- In juli 2027 zal minimaal 80% van de leerlingen de school verlaten met een taalniveau van 1F of hoger (gemeten door de TNT).
- Aan het einde van de schoolloopbaan zullen alle leerlingen in staat zijn om effectief mondelinge presentaties te geven, zakelijke brieven te schrijven en professionele gesprekken te voeren, beoordeeld door docenten en medeleerlingen.
- Aan het einde van de schoolloopbaan zullen alle leerlingen in staat zijn om belangrijke formulieren correct in te vullen en deel te nemen aan sollicitatiegesprekken (door middel van simulaties of feedback van professionals in de praktijk).
- Elk schooljaar zal het percentage leerlingen dat minstens drie boeken van de aanbevolen boekenlijst leest met 10% toenemen (bijgehouden door leesregistratie en evaluaties).
- In juli 2027 is de taalvaardigheid en taalontwikkeling geïntegreerd in alle vakken en maakt taal een integraal onderdeel uit van alle lesactiviteiten.
- In juli 2027 is het personeel geschoold in het aanbieden van vakgericht taalonderwijs dat aansluit bij de behoeften en leefwereld van de leerlingen.

7. Beleidsplanning taal

7.1 Meerjarenplanning taalbeleid (4 jaar)

De doelstellingen worden verwerkt in een activiteitenplan taal, waarin globaal wordt aangegeven:

- De periode waarop het activiteitenplan van toepassing is.
- De acties (interventies) die ingezet worden.
- Betrokken teamleden.
- Wie de acties (interventies) initieert en aanstuurt.
- Evaluatie.
- Tijdspad.

Jaar 1: 2023 – 2024					
	Periode		Activiteit en SMART-doelstelling	Eigenaar en betrokkenen	Evaluatie
	1	2			
1		2	Het team volgt in het schooljaar 2023-2024 de E-wisecursus 'Anderstalige leerlingen ondersteunen in de vakles: NT2 in de dagelijkse lespraktijk'. Voor nieuwe collega's wordt deze cursus opgenomen in het "inductieprogramma"	Het gehele team inclusief nieuwe instroom vanaf 1 maart 2024.	
2		2	Er wordt voor de start van schooljaar 2024-2025 een boekenlijst samengesteld, opgedeeld in geschikte boeken naar leerjaren/leeftijd fase. Hierbij kan rekening worden gehouden met de verschillende onderwerpen van de boeken en de moeilijkheidsgraad, tekstgrootte, mate van afbeeldinggebruik, etc. Boekenlijst wordt door de taaldocenten en mentoren actief in de klas besproken om leerlingen te motiveren om te gaan lezen. Ook doel van maken in profijt om voortgang te kunnen monitoren?	Taalcoördinator en docenten Nederlands Bronnen: 1) Overleg met betrokken boekenwinkel: De Kleine Kapitein 2) Lezenvoordelijst.nl	
3		2	Er wordt geïnventariseerd welke scholingsmogelijkheden er zijn om het team kennis te laten maken met TVO en dit te integreren binnen het team.	Taalcoördinator en OWG	

4		2	Opnemen in vernieuwd LOB-beleid hoe we leerlingen voorbereiden op het geven van presentaties, het voeren van zakelijke gesprekken. Dit is ook een nieuw onderdeel van het examendossier.	MT/klas 5 co/stageco	
5		2	Alle eerstejaars leerlingen geven een spreekbeurt om te werken aan mondelinge presentaties.	Mentoren en docenten Nederlands	
Jaar 2: 2024 – 2025					
	Periode		Activiteit en SMART-doelstelling	Eigenaar en betrokkenen	Evaluatie
	1	2			
1	1		Het team volgt een scholing waarbij er ingegaan wordt op de volgende taalaspecten: het stimuleren van het lezen van teksten en boeken bij leerlingen, het aansluiten op de leefwereld van leerlingen met je (taal)lessen en het omdenken in het aanbieden van je lesmateriaal.	Harald Weessies Het gehele team	
2	1	2	Het team volgt een scholingstraject waarbij taalgericht vakonderwijs gedefinieerd en toegelicht ook. Tijdens deze cursus krijgt het team tools hoe je TVO kan toepassen in de dagelijkse lespraktijk bij zowel theorie- als praktijkvakken.	Voorstel om CED-groep te vragen om een algemene cursusmiddag aan te bieden en daarna te starten met het invoeringstraject gedurende het schooljaar. Alle lesgevende teamleden.	
3		2	Op iedere lesplanner wordt bij de AVO-vakken een taaldoel genoteerd en gedurende de les besproken tijdens de klassikale instructie of het begeleid werken.	Alle AVO-docenten	
4		2	Op iedere lesplanner worden bij de AVO-vakken de school- en vaktaalwoorden van die les genoteerd en gedurende de les besproken tijdens de klassikale instructie of het begeleid werken.	Alle AVO-docenten	
5	1	2	Implementeren van vernieuwd LOB-beleid en aan het einde van het schooljaar evalueren en waar nodig bijsturen.		
6	1	2	In alle leerjaren worden schrijfoefeningen gedaan (formulieren invullen, korte teksten schrijven) bij AVO Nederlands, IVIO-training en Nederlands vakspecifiek. Hierbij wordt de bijbehorende theorie structureel opgeschreven in het theorieschrift.	Docenten AVO Nederlands Docenten Nederlands	

Jaar 3: 2025 – 2026					
	Periode		Activiteit en SMART-doelstelling	Eigenaar en betrokkenen	Evaluatie
	1	2			
1	1	2	Op iedere lesplanner wordt een taaldoel genoteerd en gedurende de les besproken tijdens de klassikale instructie of het begeleid werken.	Alle lesgevende teamleden. CED-groep in periode 1 betrokken houden.	
2	1	2	Op iedere lesplanner worden de school- en vaktaalwoorden van die les genoteerd en gedurende de les besproken tijdens de klassikale instructie of het begeleid werken.	Alle lesgevende teamleden. CED-groep in periode 1 betrokken houden.	
3	1	2	In alle leerjaren worden schrijfoefeningen gedaan (formulieren invullen, korte teksten schrijven) bij AVO Nederlands, IVIO-training en Nederlands vakspecifiek. Hierbij wordt de bijbehorende theorie structureel opgeschreven in het theorieschrift.	Docenten AVO Nederlands Docenten Nederlands	
4	1	2			
Jaar 1: 2026 – 2027					
	Periode		Activiteit en SMART-doelstelling	Eigenaar en betrokkenen	Evaluatie
	1	2			
1			In alle leerjaren worden schrijfoefeningen vastgesteld (formulieren invullen, korte teksten schrijven) bij AVO Nederlands, IVIO-training en Nederlands vakspecifiek. Hierbij wordt de bijbehorende theorie structureel opgeschreven in het theorieschrift.	Docenten AVO Nederlands Docenten Nederlands	
2					
3					
4					

7.2 Taalverbeterplan (1 jaar)

De doelstellingen uiten zich naar een taalverbeterplan taal, waarin expliciet wordt aangegeven:

- De periode waarop het taalverbeterplan van toepassing is.
- De start- en einddatum
- De eigenaar
- De acties (interventies) die ingezet worden (doel en inhoud) en waartoe het moet leiden.
- Welke teamleden erbij betrokken zijn.

Welk onderdeel van het taalonderwijs wordt er aangepakt?					
Startdatum: Beoogde einddatum:					
Eigenaar:					
1. Verantwoording van de keuze voor dit onderdeel					
2. Doelen (SMARTI)					
3. Activiteiten					
<u>Interventie</u>	<u>Datum/periode</u>	<u>Doel</u>	<u>Inhoud</u>	<u>Betrokkenen</u>	<u>Evaluatie</u>
4. Vastleggen (taalbeleidsplan)					
<u>Wie?</u>		<u>Waar?</u>		<u>Wordt er in de praktijk nog steeds aan alle afspraken voldaan?</u> <u>Wanneer, doe en met wie, hoe?</u>	

Bijlagen

Bijlage 1: Doelen referentieniveau 1F

Het praktijkonderwijs heeft een inspanningsverplichting om leerlingen referentieniveau 1F te laten bereiken. Taal bestaat uit de volgende domeinen:

- Mondelinge taalvaardigheid
- Lezen
- Schrijven
- Begrippenlijst en taalverzorging

In het schema hieronder staan de vaardigheden weergegeven die horen bij niveau 1F.

Mondelinge taalvaardigheid

Gesprekken
<p>Algemene omschrijving Kan eenvoudige gesprekken voeren over vertrouwde onderwerpen in het dagelijks leven op en buiten school.</p>
<p>Taken</p> <ol style="list-style-type: none">1. <u>Deelnemen aan discussie en overleg</u><ul style="list-style-type: none">- Kan de hoofdpunten volgen en kan de eigen mening verwoorden en onderbouwen met argumenten.- Kan kritisch luisteren naar meningen en opvattingen en een reactie geven.2. <u>Informatie uitwisselen</u><ul style="list-style-type: none">- Kan in gesprek binnen en buiten school informatie geven en vragen en kan kritisch luisteren naar deze informatie.- Kan informatie beoordelen en een reactie geven.
<p>Kenmerken van de taakuitvoering</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Beurten nemen en bijdragen aan samenhang<ul style="list-style-type: none">- Kan een kort gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen.▪ Afstemming op doel<ul style="list-style-type: none">- Kan gesprekken voeren om informatie en meningen uit te wisselen, uitleg of instructie te geven en te volgen.- Herkent gesprekssituaties en kan passende routines gebruiken.▪ Afstemming op de gesprekspartner(s)<ul style="list-style-type: none">- Kan de gesprekspartner(s) redelijk volgen tenzij ze voor onverwachte wendingen in het gesprek zorgen.- Kan woorden ondersteunen met non-verbaal gedrag.▪ Woordgebruik en woordenschat<ul style="list-style-type: none">- Beschikt over voldoende woorden om te praten over vertrouwde situaties en onderwerpen, maar zoekt nog regelmatig naar woorden en varieert niet veel in woordgebruik.▪ Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing<ul style="list-style-type: none">- De uitspraak is duidelijk genoeg om te spreker te kunnen volgen, ondanks een eventueel accent, verkeerde intonatie, onduidelijke articulatie en/of haperingen.- Redelijk accuraat gebruik van eenvoudige zinsconstructies.

Luisteren

Algemene omschrijving

Kan luisteren naar eenvoudige teksten over alledaagse, concrete onderwerpen of over onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld van de leerling.

Tekstkenmerken

- Teksten zijn niet lang; luisterduur is 5-10 minuten.
- De teksten hebben een eenvoudige structuur. De informatie is herkenbaar geordend, met een duidelijk gebruik van verwijs-, verbindings- en signaalwoorden.
- De teksten hebben een lage informatiedichtheid doordat bijvoorbeeld informatie vaak herhaald wordt. Er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd.

Taken

1. Luisteren naar instructies

- Kan voldoende feitelijke informatie halen uit instructies en aanwijzingen om taken of handelingen uit te kunnen voeren.

2. Luisteren als lid van een live publiek

- Kan de hoofdlijn begrijpen van korte, instructieve en betogende teksten met een duidelijke structuur en voldoende herhaling.
- Kan een eenvoudig, voorgelezen of verteld verhaal begrijpen.

3. Luisteren naar radio en televisie en naar gesproken tekst op internet

- Kan hoofdpunten van korte en duidelijke berichten op radio en televisie en via internet begrijpen als onderwerp en context bekend zijn.
- Kan selectief luisteren om de benodigde informatie zoals openingstijden, adres, telefoonnummer te halen uit korte berichten op bijvoorbeeld een voicemail.

Kenmerken van de taakuitvoering

- Begrijpen
 - Kan hoofdzaken uit de tekst halen.
 - Kan via selectie belangrijke informatie uit de tekst halen en kan de manier van luisteren daar op afstemmen (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/gericht).
- Interpreteren
 - Kan informatie en meningen interpreteren voor zover deze dicht bij de leerling staan.
 - Kan relaties leggen tussen tekstuele informatie en eigen kennis en ervaringen.
- Evalueren
 - Kan een oordeel over een tekst(deel) of televisie- of radioprogramma (of fragment ervan) verwoorden).
- Samenvatten
 - Kan aantekeningen maken.
 - Kan de informatie gestructureerd weergeven.

Spreken

Algemene omschrijving

Kan in eenvoudige bewoordingen een omschrijving geven, informatie geven, verslag uitbrengen, uitleg en instructie geven in alledaagse situaties in en buiten school.

Taken

1. Een monoloog houden

- Kan alledaagse aspecten beschrijven, zoals mensen, plaatsen en zaken.
- Kan verslag uitbrengen van gebeurtenissen, activiteiten en persoonlijke ervaringen.
- Kan een kort, voorbereid verhaal of een korte, voorbereide presentatie houden en daarbij op eenvoudige vragen reageren.

Kenmerken van de taakuitvoering

- **Samenhang**
 - Maakt eigen gedachtegang voor de luisteraar begrijpelijk, hoewel de structuur van de tekst nog niet altijd klopt.
- **Afstemming op doel**
 - Blijft trouw aan spreekdoel, soms met hulp van een ander.
- **Afstemming op publiek**
 - Past het taalgebruik aan de luisteraar(s) aan.
 - Kan gebruik maken van ondersteunende materialen om een voorbereide presentatie beter aan het publiek over te brengen.
- **Woordgebruik en woordenschat**
 - Beschikt over voldoende woorden om te praten over vertrouwde situaties en onderwerpen, maar zoekt nog regelmatig naar woorden en varieert niet veel in woordgebruik.
- **Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing**
 - De uitspraak is duidelijk genoeg om te spreker te kunnen volgen, ondanks een eventueel accent, verkeerde intonatie, onduidelijke articulatie en/of haperingen.
 - Redelijk accuraat gebruik van eenvoudige zinsconstructies.
 - Houding, intonatie en mimiek ondersteunen het gesprokene.
 - Pauzes, valse starts en herformuleringen komen af en toe voor.

Lezen

Zakelijke teksten

Algemene omschrijving

Kan eenvoudige teksten lezen over alledaagse onderwerpen en over onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld.

Tekstkenmerken

- De teksten zijn eenvoudig van structuur; de informatie is herkenbaar geordend.
- De teksten hebben een lage informatiedichtheid; belangrijke informatie is gemarkeerd of wordt herhaald. Er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd.
- De teksten bestaan voornamelijk uit frequent gebruikte (of voor de leerlingen alledaagse) antwoorden.

Taken

1. Lezen van informatieve teksten

- Kan eenvoudige informatieve teksten lezen, zoals zaakvakteksten, naslagwerken, (eenvoudige) internetteksten, eenvoudige schematische overzichten.

2. Lezen van instructies

- Kan eenvoudige instructieve teksten lezen, zoals (eenvoudige) routebeschrijvingen en aanwijzingen bij opdrachten (uit de methode).

3. Lezen van betogende teksten

- Kan eenvoudige betogende teksten lezen, zoals voorkomend in schoolboeken voor taal- en zaakvakken, maar ook advertenties, reclames, huis-aan-huisbladen.

Kenmerken van de taakuitvoering

- **Techniek en woordenschat**
 - Kan teksten zodanig vloeiend lezen dat woordherkenning tekstbegrip niet in de weg staat.
 - Kent de meest alledaagse (frequente) woorden, of kan de betekenis van een enkel onbekend woord uit de context afleiden.
- **Begrijpen**
 - Herkent specifieke informatie, wanneer naar één expliciet genoemde informatie-eenheid gevraagd wordt (letterlijk begrip).
 - Kan (in het kader van het leesdoel) belangrijke informatie uit de tekst halen en kan zijn manier van lezen daar op afstemmen (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/gericht).
- **Interpreteren**
 - Kan informatie en meningen interpreteren voor zover deze dicht bij de leerling staan.
- **Evalueren**
 - Kan een oordeel over een tekst(deel) verwoorden.
- **Opzoeken**
 - Kan informatie opzoeken in duidelijk geordende naslagwerken, zoals woordenboeken, telefoongids e.d.
 - Kan schematische informatie lezen en relaties met de tekst expliciteren.

Fictionele, narratieve en literaire teksten

Algemene omschrijving

Kan jeugdliteratuur belevend lezen.

Tekstkenmerken

- De structuur is eenvoudig. Het tempo waarin de spannende of dramatische gebeurtenissen elkaar opvolgen is hoog.

Kenmerken van de taakuitvoering

- Begrijpen
 - Herkent basale structurelementen, zoals wisselingen van tijd en plaats, rijm en versvorm.
 - Kan meeleven met een personage en uitleggen hoe een personage zich voelt.
 - Kan gedichten en verhaalfragmenten parafraseren of samenvatten.
- Interpretieren
 - Kan relaties leggen tussen de tekst en de werkelijkheid.
 - Kan spannende, humoristische of dramatische passages in de tekst aanwijzen.
 - Herkent verschillende emoties in de tekst, zoals verdriet, boosheid en blijdschap.
- Evalueren
 - Evalueert de tekst met emotieve argumenten.
 - Kan met medeleerlingen leeservaringen uitwisselen.
 - Kan interesse in bepaalde fictievormen aangeven.

Schrijven

Schrijven

Algemene omschrijving

Kan korte, eenvoudige teksten schrijven over alledaagse onderwerpen of over onderwerpen uit de leefwereld.

Taken

1. Correspondentie
 - Kan een briefje, kaart of e-mail schrijven om informatie te vragen, iemand te bedanken, te feliciteren, uit te nodigen e.d.
2. Formulieren invullen, berichten, advertenties en aantekeningen
 - Kan een kort bericht of een boodschap met eenvoudige informatie schrijven.
 - Kan eenvoudige standaardformulieren invullen.
 - Kan aantekeningen maken en overzichtelijk weergeven.
3. Verslagen, werkstukken, samenvattingen, artikelen
 - Kan een verslag of een werkstuk schrijven en daarbij stukjes informatie uit verscheidende bronnen samenvatten.
4. Vrij schrijven
 - Kan eigen ideeën, ervaringen, gebeurtenissen en fantasieën opschrijven in een verhaal, in een informatieve tekst of in een gedicht.

Kenmerken van de taakuitvoering

- Samenhang
 - De informatie is zodanig geordend, dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel bereikt wordt. De meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) zijn correct gebruikt, met andere voegwoorden komen nog fouten voor.
 - Fouten met verwijswwoorden komen voor.
 - Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk.
- Afstemming op publiek
 - Gebruikt basisconventies bij een formele brief: Geachte/Beste en Hoogachtend/Met vriendelijke groet.
 - Kan formeel en informeel gebruik hanteren.
- Woordgebruik en woordenschat
 - Gebruikt voornamelijk frequent voorkomende woorden.
- Spelling, interpunctie en grammatica
 - Zie niveaubeschrijving Taalverzorging.
 - Redelijk accuraat gebruik van eenvoudige zinsconstructies.
- Leesbaarheid
 - Kan een titel gebruiken.
 - Voorziet een brief op de gebruikelijke plaats van datering, adressering, aanhef en ondertekening.
 - Besteedt aandacht aan de opmaak van de tekst (handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur).

Begrippenlijst en Taalverzorging

Op 1F-niveau moet de leerling de betekenis van onderstaande begrippen weten en/of deze begrippen in de praktijk kunnen toepassen.

Begrippen en Taalverzorging	
▪	<u>Leestekens</u> Dubbele punt, komma, puntkomma, uitroepetekens, vraagtekens, aanhalingstekens.
▪	<u>Woordsoorten</u> Zelfstandig naamwoord, werkwoord (zwak, sterk), bijvoeglijk naamwoord.
▪	<u>Grammaticale kennis</u> - Onderwerp, lijdend voorwerp, hoofdzin, bijzin, gezegde, persoonsvorm.
▪	<u>Tekstkennis</u> - Standpunt, argument, feit, mening, tekstsoort en gespreksvormen, paragraaf.
▪	<u>Stilistiek en semantiek</u> - Betekenis, symbool, synoniem, context, letterlijk, figuurlijk, uitdrukking, spreekwoord, gezegde, moedertaal, tweede taal, vreemde taal, standaardtaal, dialect, meertalig, formeel en informeel taalgebruik, leenwoord.
▪	<u>Morfologie</u> - Woordvorm, woorddeel, samengesteld, voorvoegsel, achtervoegsel, lettergreep. - Getal (meervoud/enkelvoud), tijd (tegenwoordig, verleden, voltooid, onvoltooid). - Verkleinwoord, verschijningsvormen werkwoord (stam, infinitief, bijvoeglijk naamwoord).
▪	<u>Opmaak</u> - Bladzijde, woord, zin, hoofdletter, uitspraak, titel, hoofdstuk, regel, lettertype, alinea, kopje.
▪	<u>Klanken</u> - Articulatie, klemtoon, intonatie, spreekpauze

Bijlage 2: Doelenoverzichten praktijkvakken

Consumptief/horeca

Boodschappen doen	Mondelinge taalvaardigheid <ul style="list-style-type: none">▪ Je kunt een gesprek aan de kassa voeren.▪ Je kunt informatie vragen in de winkel (productinformatie, prijs, waar te vinden). Lezen <ul style="list-style-type: none">▪ Je kunt een boodschappenlijstje lezen.▪ Je kunt prijs-/voedings- en productinformatie lezen.▪ Je kunt een kassabon lezen. Schrijven <ul style="list-style-type: none">▪ Je kunt een boodschappenlijstje opstellen.
Schoonmaken (keuken)	Mondelinge taalvaardigheid <ul style="list-style-type: none">▪ Je kunt deelnemen aan het werkoverleg en afspreken wie welke werkzaamheden uitvoert. Lezen <ul style="list-style-type: none">▪ Je kunt etiketten van schoonmaakproducten lezen.▪ Je begrijpt de betekenis van de pictogrammen en symbolen van schoonmaakmiddelen.▪ Je kunt veiligheidsregels lezen.▪ Je kunt milieuregels lezen.▪ Je kunt de planning van schoonmaakwerkzaamheden lezen. Woordenschat <ul style="list-style-type: none">▪ Je kunt verschillende schoonmaakmethodes benoemen.▪ Je kunt woorden gebruiken die te maken hebben met het schoonmaken van de keuken.▪ Je kunt woorden gebruiken die te maken hebben met hygiëne in de keuken.
Koken	Mondelinge taalvaardigheid <ul style="list-style-type: none">▪ Je neemt deel aan overleg over werkverdeling in de keuken.▪ Je kunt benoemen uit welke drie basisonderdelen een menu bestaat.▪ Je kunt de kenmerken van een gaar product en van een rauw/niet gaar product noemen.▪ Je kunt uitleggen wat de term 'persoonlijke hygiëne' inhoudt en wat de noodzaak hiervan is.▪ Je kunt uitleggen waarom de werkplek hygiënisch moet zijn.▪ Je kunt de basisveiligheidsregels over messengebruik in de keuken benoemen.▪ Je kunt benoemen wat veilig gedrag is in de keuken en hoe je zorg moet dragen voor je eigen en andermans veiligheid.▪ Je kunt verklaren wat de term F.I.F.O. (first in – first out) inhoudt. Lezen

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt eenvoudige recepten van gerechten lezen. ▪ Je kunt een recept, inclusief afkortingen, lezen. ▪ Je kunt een recept opzoeken in een kookboek. ▪ Je beheerst de structuurwoorden: eerst, daarna en vervolgens. ▪ Je kunt veiligheids- en hygiënevoorschriften lezen. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een boodschappenlijstje opstellen. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt verschillende keukengereedschappen en voedingsmiddelen benoemen. ▪ Je kunt begrippen hanteren die te maken hebben met keukengereedschappen en voedingsmiddelen. ▪ Je kunt begrippen van vergelijking hanteren (zuur, zuurder, zuurst; groot, groter, grootst) die nodig zijn voor het lezen van recepten. ▪ Je kunt begrippen hanteren die nodig zijn voor het lezen van recepten (bijvoorbeeld informele maten als eetlepel, kopje, snuffje, mespuntje). ▪ Je kunt begrippen hanteren die nodig zijn voor het bewerken van ingrediënten (bijvoorbeeld snijden, blancheren, stomen, braden, bakken).
Gasten ontvangen	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een gesprek met een klant voeren. ▪ Je kunt naar de mening/klacht van een klant over een gerecht luisteren en hierop reageren. ▪ Je kunt bij het serveren iets over het product/gerecht vertellen. ▪ Je kunt eenvoudige informatie geven over de bereide producten/gerechten (aan collega's). <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een bestelling lezen. ▪ Je kunt met behulp van een schema/tekening een tafel indekken. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een bestelling opnemen.

Groen

Op HPC Centrum bieden we dierversorgung niet aan. Daarom staan de doelen voor dierversorgung niet weergegeven. Groen wordt niet als vak aangeboden op onze school, maar wordt aangeboden op een andere HPC-locatie.

Verzorgen van planten	<p><u>Plantenkennis</u></p> <p>Mondelinge vaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt vertellen waar je informatie kunt vinden over het verzorgen van planten. ▪ Je kent de betekenis van veiligheidsvoorschriften voor plantenverzorging en kunt die in eigen woorden weergeven. <p>Woordenschat</p>
------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Je herkent en benoemt verschillende soorten planten. ▪ Je kunt veel voorkomende groentes en fruit in een (moes)tuin herkennen en benoemen. ▪ Je herkent en benoemt bodemsoorten, soorten meststoffen, soorten bestrijdingsmiddelen, etiketten en waarschuwingen. <p>Plantenverzorging</p> <p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je benoemt de functie van gereedschap en benodigdheden voor onderhouden van plantsoenen. ▪ Je benoemt de functie van gereedschap en benodigdheden voor aanleggen en onderhouden van grasvelden. ▪ Je kunt vragen stellen in een bedrijf (bijvoorbeeld een tuincentrum). ▪ Je kunt mondeling informatie inwinnen over bijvoorbeeld het aanleggen van een tuin. ▪ Je kunt in een gesprek beargumenteren welke aspecten van plantverzorging je aanspreken. ▪ Je begrijpt uitleg over onderhoud van materiaal, onderhoudswerkzaamheden en voorschriften. <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt verpakkingen van plantenvoeding lezen. ▪ Je leest (schets)tekeningen voor een tuinaanleg. ▪ Je leest en begrijpt informatie op kaartjes met verzorgingstips. ▪ Je leest en begrijpt productinformatie bij plantenvoeding en bestrijdingsmiddelen. ▪ Je kunt een plattegrond lezen en gebruiken bij werkzaamheden. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt gegevens over de voorraad, oogst en productie in een lijst bijhouden.
--	---

Logistiek/detailhandel

Goederen ontvangen en controleren	<p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt goederen ontvangen door het controleren van de gegevens op het bestelformulier/de factuur. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt goederen bestellen door een bestelformulier in te vullen.
Voorraad beheren	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt het verschil tussen minimum- en maximumvoorraad uitleggen. ▪ Je geeft beschikbare informatie over voorraadbeheer. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt voorraadlijsten bijhouden op basis van een stappenplan.

Techniek

Klussen in het huis	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt vertellen dat er spanning op het stopcontact staat en dat er stroom door een snoer loopt. ▪ Je kunt de term kortsluiting en het gevaar ervan uitleggen. ▪ Je kent de kleuren van de installatiedraden en kunt dit benoemen. ▪ Je kunt veiligheidsvoorschriften binnen de elektrotechniek benoemen. ▪ Je kunt het principe van een energiezuinige lamp uitleggen (zoals spaarlamp, LED-lamp). ▪ Je kunt uitleggen dat je toestellen in serie en parallel kunt schakelen. <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt geschreven informatie over de riolering en zuivering van water koppelen aan plaatjes en hier een verhaal van maken. ▪ Je kunt een gebruiksaanwijzing lezen die voornamelijk uit een stappenplan bestaat. ▪ Je kunt pictogrammen of afkortingen op ontstoppingsmiddelen lezen. ▪ Je kunt veiligheidsvoorschriften lezen en ernaar handelen. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt elektragereedschap benoemen. ▪ Je kunt installatiegereedschap benoemen. ▪ Je kunt vaktermen voor materialen gebruiken bij het uitvoeren van elektrische klussen in huis. ▪ Je kunt benoemen welke materialen je nodig hebt voor het aan elkaar klemmen/lijmen van installatiematerialen en waar ze voor dienen.
Schilderen in en rondom het huis	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt de betekenis van pictogrammen op een verfbus/fles (wasbenzine of terpentijn) uitleggen. ▪ Je kunt aangeven met welke hulpmiddelen je een oude verflaag kunt verwijderen. ▪ Je kunt een werkvolgorde benoemen met betrekking tot een bepaalde schilderklus. ▪ Je kunt veiligheidsvoorschriften rondom het schilderen benoemen. <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt opschriften op technische producten (bijvoorbeeld op een lamp, schuurpapier, verfsoorten e.d.) lezen. ▪ Je kunt VCA-instructiemateriaal lezen. ▪ Je kunt een gebruiksaanwijzing lezen die voornamelijk uit een stappenplan (voorbewerking, materiaal- en middelenkeuze, schilderen) bestaat. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt schildergereedschappen benoemen. ▪ Je kunt vaktermen gebruiken die te maken hebben met het uitvoeren van schilderwerk.

Fietsen repareren	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt veiligheidsvoorschriften binnen de fietstechniek benoemen. ▪ Je kunt de uitgevoerde reparaties toelichten aan een klant. ▪ Je kunt aan de hand van een fietscontrolelijst je bevindingen in eigen woorden vertellen aan een leidinggevende. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt reparatiebonnen uitschrijven. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt verschillende soorten fietsen en fietsgereedschappen benoemen. ▪ Je kunt verschillende fietsonderdelen benoemen en weet de functie ervan. ▪ Je kunt vaktermen gebruiken die te maken hebben met het uitvoeren van een fietsreparatie.
--------------------------	---

Zorg & welzijn/facilitair

Boodschappen doen	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een gesprek aan de kassa voeren. ▪ Je kunt informatie vragen in de winkel (productinformatie, prijs, waar te vinden). <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een boodschappenlijstje lezen. ▪ Je kunt prijs-/voedings- en productinformatie op etiketten lezen. ▪ Je kunt een kassabon lezen. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt een boodschappenlijstje opstellen.
Schoonmaken (huishouden)	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt vertellen wat interieur en sanitair is en wat je moet/mag schoonmaken. ▪ Je kunt toelichten welke producten en materialen je op de materiaalwagen plaatst. ▪ Je kunt beschrijven welke schoonmaakmiddelen, -methoden en -middelen voor het schoonmaken van werk- en leefruimten er zijn, inclusief welke functie en welk doel ze hebben. ▪ Je kunt aangeven of iets wel/niet schoongemaakt moet worden. ▪ Je kunt in eigen woorden vertellen in welke stappen (voorbereiden, uitvoeren, controleren, opruimen) iets schoongemaakt moet worden (bijvoorbeeld een raam of sanitair). ▪ Je kunt deelnemen aan het werkoverleg en afspreken wie welke werkzaamheden uitvoert. <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt etiketten van schoonmaakproducten lezen.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kent de betekenis van de pictogrammen en symbolen van schoonmaakmiddelen. ▪ Je kunt veiligheidsregels lezen. ▪ Je kunt milieuregels lezen. ▪ Je kunt de planning van schoonmaakwerkzaamheden lezen. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt verschillende schoonmaakmethoden benoemen met bijbehorende materialen en middelen. ▪ Je kunt vaktermen gebruiken die te maken hebben met het uitvoeren van schoonmaakwerkzaamheden (in woonruimte, ramen, kantooruimte en sanitair).
Koken	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je neemt deel aan overleg over werkverdeling in de keuken. ▪ Je kunt benoemen uit welke drie basisonderdelen een menu bestaat. ▪ Je kunt de kenmerken van een gaar product en van een rauw/niet gaar product noemen. ▪ Je kunt uitleggen wat de term 'persoonlijke hygiëne' inhoudt en wat de noodzaak hiervan is. ▪ Je kunt uitleggen waarom de werkplek hygiënisch moet zijn. ▪ Je kunt de basisveiligheidsregels over messengebruik in de keuken benoemen. ▪ Je kunt benoemen wat veilig gedrag is in de keuken en hoe je zorg moet dragen voor je eigen en andermans veiligheid. ▪ Je kunt verklaren wat de term F.I.F.O. (first in – first out) inhoudt. <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt eenvoudige recepten van gerechten lezen. ▪ Je kunt een recept, inclusief afkortingen, lezen. ▪ Je kunt een recept opzoeken in een kookboek. ▪ Je beheerst de structuurwoorden: eerst, daarna en vervolgens. ▪ Je kunt veiligheids- en hygiënevoorschriften lezen. <p>Schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt alle stappen van een recept opschrijven die nodig zijn voor het koken/bereiden. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt verschillende keukengereedschappen en voedingsmiddelen benoemen. ▪ Je kunt begrippen hanteren die te maken hebben met keukengereedschappen en voedingsmiddelen. ▪ Je kunt begrippen van vergelijking hanteren (zuur, zuurder, zuurst; groot, groter, grootst) die nodig zijn voor het lezen van recepten. ▪ Je kunt begrippen hanteren die nodig zijn voor het lezen van recepten (bijvoorbeeld informele maten als eetlepel, kopje, snuffje, mespuntje).

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt begrippen hanteren die nodig zijn voor het bewerken van ingrediënten (bijvoorbeeld snijden, blancheren, stomen, braden, bakken).
Textiel verzorgen	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt in eigen woorden vertellen hoe je van vuile was naar opgevouwen en opgeborgen was komt. ▪ Je kunt in eigen woorden vertellen hoeveel wasmiddel er gebruikt moet worden, en hoe je zuinig kunt wassen en drogen. ▪ Je kunt in eigen woorden vertellen waar je allemaal op moet letten als je schoenen gaat verzorgen/poetsen, welke schoenpoetsmaterialen er allemaal zijn en hoe je kunt bepalen van welk materiaal schoenen zijn gemaakt. ▪ Je kunt het verschil tussen wol, katoen, linnen, zijde en synthetische materialen benoemen. ▪ Je kunt het gebruik van een stoomstrijkijzer uitleggen. <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je begrijpt de informatie op de labels van kleding en linnen, wasmachine-instructie/knoppen en wasmiddelpakken. ▪ Je begrijpt de waslabels, wassymbolen en pictogrammen in kleding en textiel. ▪ Je begrijpt de handleidingen van wasmachines, strijkijzers en drogers. <p>Woordenschat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt woorden gebruiken die te maken hebben met het wassen en verzorgen van kleding. ▪ Je kunt woorden gebruiken die te maken hebben met het verzorgen van schoenen.
Communicatie met klanten, cliënten en/of patiënten	<p>Mondelinge taalvaardigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt jezelf voorstellen. ▪ Je kunt begroeten en afscheid nemen. ▪ Je kunt iets over jezelf vertellen. ▪ Je kunt verstaanbaar spreken in begrijpelijke taal. ▪ Je kunt naar anderen luisteren. ▪ Je kunt een eenvoudig gesprek voeren. ▪ Je kunt de werkverdeling bespreken. ▪ Je kunt goed en beleefd communiceren met anderen (bekend of onbekend). <p>Lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je kunt veiligheidsregels van de instelling begrijpen en naleven.